

LUNDS
UNIVERSITET

Lunds Universitet

Humanekologiska avdelningen

Kandidatuppsats

HEKK02:15

BAKOM DEN HÅLLBARA STADEN:
EN DISKURSANALYS AV HYLLIES MILJÖDOKUMENT

Författare: Janine Björklund Cilli

Handledare: Eric Clark

HT 2015

Behind the sustainable city: *A discourse analysis of Hyllie's environmental documents*

Abstract

This study analyzes which meaning is attributed to the concept of sustainable city within Hyllie's environmental planning. This is done through a critical discourse analysis based on a theoretical framework that has its starting point in three different environmental discourses. The empirical material is primarily based on Hyllie's environmental program. The analysis focuses primarily on three key areas of the city's environmental documents: the need of technological innovations for a sustainable development, the human impact within the sustainable city and the importance of an environmental attractive Hyllie.

The analysis shows how the concept of sustainable city takes the role of an experimental arena for technological innovation as well as an arena where people can be controlled. But above all, it shows how the term sustainable city is used as a means of marketing.

Key words: sustainable city, sustainable development, Hyllie, sustainable urban development, technical innovations, discourse, environmentally friendly image.

Nyckelord: hållbar stad, hållbar utveckling, Hyllie, hållbar stadsutveckling, tekniska innovationer, diskurs, miljövänlig bild.

Innehållsförteckning

Del 1. Den hållbara staden: Lösning eller attraktion?.....	4
1.1 Syfte och frågeställning.....	5
1.2 Disposition.....	5
Del 2. Vad styr den hållbara stadsutvecklingen?.....	6
2.1 Mot en ekologisk stadsutveckling?	6
2.2 Grön reklam som mantra.....	8
Del 3. Metodologiska utgångspunkter.....	10
3.1 En analys á la Fairclough	10
Del 4. Diskurserna bakom den hållbara staden.....	12
4.1 När utvecklingen sägs kunna vara hållbar.....	12
4.2 Grönt och got.....	13
4.3”Think globally act locally”	14
Del 5. Hyllie och den hållbara staden	16
5.1 Hur kan Hyllie bidra till en hållbar utveckling?.....	17
5.2 Individen i Hyllie?.....	19
5.3 Ett miljö-varumärkt Hyllie?.....	20
Del 6. Diskussion och slutsatser.....	22
6.1 Litteraturlista	23

Del 1. Den hållbara staden. Lösning eller attraktion?

”Hyllie blir globalförebild” är en av rubrikerna som står i fokus på Malmös stads webbsida. I slutet av 2009 antog Malmö stad Miljöprogrammet för år 2009-2020. Programmets syfte är att Malmö år 2020 ska ha blivit världsbäst på hållbar stadsutveckling (malmo.se, 2015). Internetsidan fortsätter med att påstå: *”Den 17 februari 2011 undertecknade Malmö stad, E. ON och VA SYD ett gemensamt klimatavtal med höga mål och långsiktiga ambitioner: Den nya stadsdelen Hyllie ska bli Öresundsregionens klimat smartaste, och en global förebild för hållbar stadsutveckling”*(malmo.se, 2015). Detta innebär att Hyllie idag är Malmös miljöpilot (ur Miljöprogram Hyllie, 2015). Sedan några år tillbaka pågår det således en byggnation i, och expansion av, denna stadsdel. Men vad innebär det egentligen när Hyllie sägs visa vägen ” *för Malmös framtida utveckling som hållbar stad* ”(malmo.se, 2015)?

Begreppet *hållbar stad* är idag ett svårtolkat begrepp som används i en mängd olika sammanhang, och som ofta kan få mer än en betydelse. Under konferensen om hållbar stadsutveckling år 2012, påstod exempelvis professorn *Colin Fudge* att det är möjligt att finna cirka tvåhundra olika betydelser av begreppet (UR Samtiden - Miljö och framtidstro, 2012). Begränsningen av utrymme i denna uppsats ger oss dock inte möjlighet att undersöka alla dessa definitioner. Den föreliggande uppsatsens avsikt är däremot att analysera vilka betydelser detta begrepp tillskrivs inom kontexten Hyllies miljömål. För att bättre förstå vad begreppet *hållbar stad* innebär kan det vara nödvändigt att först göra en tillbakablick.

Sedan Brundtland Commissionen år 1987 har idén om hållbar utveckling blivit alltmer populär och en betydelsefull punkt på dagordningen inom diverse domäner. Bland dessa finner vi exempelvis stadsutveckling. Betydelsen av detta begrepp inom denna sfär bör framför allt kopplas till två faktorer. FN beräknar att inom 15 år kommer världens befolkning ha ökat med ca en miljard människor, för att sedan uppgå till 9,7 miljarder år 2050 (World Population Prospects, 2015). Detta innebär således ytterligare en expansion av dagens städer. Idag är det dock uppenbart hur städer är allt annat än hållbara, då de ständigt kräver exergi och nytt material för att upprätthålla sig, samtidigt som de släpper ut stora mängder avfall och föroreningar. Av denna anledning ligger stort fokus idag på att förändra den urbana miljön.

Huvudmålen för en hållbar stadsutveckling sägs ofta vara en förminskning av markanvändningen samt av energi-och material förbrukningen. Stort fokus ligger så klart även på att bemöta försämringen av den naturliga miljön, samtidigt som man försöker främja människors välbefinnande och livskvalitet. Detta innebär att stadsområden måste vara beboeliga, attraktiva, och hållbara (Wong & Yuen 2011: 2). En hållbar urbanplanering innebär följaktligen ett hållbart tänkande inom kontexten urbanmiljö och markanvändning, vilket ska bidra och leda till en ekologisk balans (Wong & Yuen 2011: 2). Samtidigt bör detta inte skada den ekonomiska utvecklingen utan vilken insatser för en hållbar miljö påstås inte kunna finansieras. Med andra ord bör även den hållbara stadsutvecklingens modus operandi bidra till den ekonomiska utvecklingen (Wong & Yuen 2011: 2).

Detta sista antagande leder oss till en grundläggande sida av begreppet *hållbar stad*, dvs. dess

ekonomiska dimension. En stor del av forskningen gällande hållbara städer verkar delas i två olika tankegångar. Vissa diskurser beskriver exempelvis städer som vårt största hopp när det gäller hållbarhet. Samtidigt har flera kritiker länge noterat att ohållbara situationer fortsätter vara ett framträdande kännetecken för stadslivet. Olika teoretiker påstår även att begreppet oftast missbrukas som en form av reklam, vilket för oss till ytterligare ett viktigt begrepp inom kontexten urban utveckling dvs. *ecobranding*. En positiv bild av en stad eller region lockar människor, investerare och företag. Hög miljö kvalitet och lokala hållbarhetsinitiativ är argument som skapar en sådan bild. Ett växande antal regioner och städer runt om i världen har under de senaste åren försökt utnyttja denna möjlighet genom strategier för hållbar utveckling, och innovativa miljöinitiativ kombinerade med en grön marknadsföring. Öresundsregionen är ett exempel på ett område som har varu-märkt sig som grön och hållbar (Andeberg & Clark 2013:592). Den gröna marknadsföringen är dock orsak till olika debatter då det oftast handlar om grön reklam orsakad av enbart ekonomiska intressen. Detta fenomen kommer att analyseras vidare under uppsatsens gång.

1.1 Syfte och frågeställning

Malmö är sedan länge kopplat till hållbarhetsfrågor och är ett exempel på en stad som nått framgång inom detta område. Om detta är sant eller inte behandlas dock inte i uppsatsen. Hyllie beskrivs idag som Malmös nya möjlighet att bli framgångsrikt i sektorn hållbar stadsutveckling. Detta lämnar oss därför med en fråga: Är Hyllie verkligen en möjlighet för ett hållbart Malmö?

Begreppet hållbar stad kan få mer än en betydelse beroende på vilken aktör som uttolkar det. Detta innebär att begreppet även kan bli ett sorts verktyg i aktörers händer, för att man ska kunna nå mål som går bortom hållbarhetsfrågor. Syftet med denna uppsats är att således belysa hur begreppet hållbar stad används inom kontexten Hyllies miljömål och planering. Uppsatsens frågeställning kan sammanfattas som följer:

- Vilka betydelser läggs in i begreppet hållbar stad när det kommer till Hyllies miljödokument?

1.2 Disposition

I del 2 tas upp tidigare forskning. I del 3 redogör jag för de metodologiska utgångspunkterna. I del 4 presenteras det teoretiska ramverket. I del 5 analyserar jag tre huvudområden i Hyllies miljödokument. I del 6 avslutar jag med att diskutera och dra tre olika slutsatser.

Del 2. Vad styr den hållbara stadsutvecklingen?

Enligt den allmänt rådande definitionen av hållbarhet, måste dess olika dimensioner dvs. ekonomisk, social, och ekologisk hållbarhet, samverka för att verkligen skapa skillnad. Det är dock den ekologiska aspekten av hållbarhetsfrågorna som främst verkar ha utvecklats inom ramen för stadsutveckling. Detta faktum har inneburit att det finansiella stödet under de senaste tio åren har ökat som mest inom detta område (Forskningsöversikt: Hållbar stadsutveckling, 2011).

Som politisk tankemodell illustreras hållbar stadsutveckling utifrån tre pelare dvs. ekonomisk, ekologisk, och social hållbarhet (Forskningsöversikt: Hållbar stadsutveckling, 2011). Något som dock saknas i drivandet av sådana projekt är ett helhetsseende, vilket innebär att de olika dimensionerna (i städernas utveckling) behandlas var för sig. Kapaciteten till helhetssyn, handlar om att utifrån en mängd intressen och perspektiv urskilja och beakta olika bedömningar och beslut. Dessa görs i slutändan alltid mot bakgrund av vissa intressen, bedömningar och prioriterings ordningar, där frågor antingen får genomslag eller läggs åt sidan (Forskningsöversikt: Hållbar stadsutveckling, 2011). Dessa intressen som på ytan är kopplade till ekologiska frågor, är ofta relaterade till idén om ekonomisk vinst.

Malmö stad arbetar idag på olika sätt för en hållbar stadsmiljö. Främst handlar det om att planera stadens nybyggnation, ta tillvara på den befintliga bebyggelsen och samtidigt sträva efter att minska miljöbelastningen. I Västra Hamnen har exempelvis olika hållbara stadsutvecklings projekt redan ägt rum. Tillsammans med olika aktörer har Malmö stad arbetat fram riktlinjer för olika mål, bland annat minskningen av energianvändning, gröna strukturer, avfallslösningar och en sund inomhusmiljö.

Följande kapitel kommer således att analysera närmare begreppet hållbar stadsutveckling, för att sedan kort analysera vilken form detta fenomen tidigare har haft i Malmö kommun.

2.1 Mot en ekologisk stadsutveckling?

“In order for the development of land use, patterns of built-up land and infrastructure in an area to be characterized as sustainable, it must secure that the inhabitants of the area can have their vital needs met in a way that can be sustained in the future, and is not in conflict with sustainable development at a global level.” (Naess, 2001)

Faktumet att gröna etiketter generöst ges till regioner, städer, bostadsområden och med mera innebär en rad komplikationer vid fastställa vad en hållbar stadsutveckling egentligen innebär. I detta avseende påpekar exempelvis *Pierre Laconte* behovet av en kartläggning av specifika egenskaper, som gör det möjligt att jämföra så kallade hållbara städer med icke- hållbara städer (Wong & Yuen 2011: V). Ett exempel på en sådan ”mätning” skulle kunna vara den så kallade *Green European City Award*. Stockholm valdes exempelvis år 2010 till Europas ”miljöhuvudstad” utifrån en utvärdering baserad på 13 olika ekologiska parametrar såsom,

mängden koldioxid utsläpp per år, energiförbrukningen i offentliga byggnader, stadens vattenförsörjning och förbrukning per capita med mera (Wong & Yuen 2011: VI).

En grundläggande tanke inom hållbar stadsutveckling är att cykeln av produktion, konsumtion, och avfallskvarn som ligger till grund för den urbana metabolismen, måste bli re-examinerad utifrån ett nytt perspektiv (Wong & Yuen 2011: 2). Ekologer har sedan länge understrukt behovet av en balans till de grundläggande ekologiska försörjningssystemen. Detta kan kopplas till begreppet hållbar utveckling som sedan året 1987 har intagit en förnyat spridning. Begreppet rekommenderar dagens generationer att inta ett nytt systemtänkande i den urbana utvecklingen och i hanteringen av resurser – ekonomiska, sociala och ekologiska-. Detta i avseende att ge möjlighet om en hållbar framtid för de kommande generationerna (ibid.). Sedan dess har flera forskare från olika vetenskapsgrenar ytterligare expanderat begreppet, samt föreslagit nya sätt att mäta, övervaka, och genomföra hållbarhet. Huvudsakligen har dock målen varit, att rikta stadsutvecklingen mot en förminskning av markanvändningen, minimeringen av energi- och material förbrukning, samt minimeringen av försämringen av den naturliga miljön (Wong & Yuen 2011: 2). Samtidigt bör en hållbar stadsutveckling även maximera människors välbefinnande och livskvalitet (ibid.).

Stadsplanering – mer specifikt markanvändningen samt utvecklingen av byggnader och infrastrukturer– kan således inte fortsätta i den riktningen den gör idag då den är orsak till en rad direkta och indirekta miljöpåverkningar. Dessa går uppenbarligen emot idén hållbar utveckling (Naess, 2001). Utmaningarna som uppstod som konsekvens av den hållbara utvecklingen inom sfären urban planering, är dock olika beroende på vilken land det handlar om. När det kommer till U-länder ligger fokuset på att förbättra bostads- och hygien standarden (ibid.). I de industrialiserade länderna är däremot målet att reducera förbrukningen av naturresurserna.

I en stor del av litteraturen kring hållbar utveckling och stadsutveckling – främst inom kontexten de rikaste länderna– är framför allt fem mål understrukt:

1. Reduceringen av energianvändningen och utsläpp per invånare i ett område (stad, kommun, eller region) till en nivå som är förenlig med de ekologiska aspekterna och kriterierna för hållbar utveckling på en global nivå.
2. En minimering av ingrepp på naturområdena, ekosystemen, och markresurserna för livsmedelproduktion.
3. Ett förminskat förbrukning av miljöskadliga byggmaterial.
4. En förbättring av avfall systemen.
5. En frisk miljö för städernas invånare, utan föroreningar och buller som kan skada invånarnas hälsa, samt effektiva gröna områden där befolkningen kan få möjligheten att uppleva en kontakt med naturen (Naess, 2001).

Naess menar vidare att idén hållbar stadsutveckling kan variera inom de olika nationella gränserna. I vissa länder som exempelvis Norge har stor del av debatterna fokuserat på de negativa miljökonsekvenserna av markanvändningen, samt på den höga energianvändningen

orsakad av trafik och städers byggnader. Här har den mest spridda idén av urban stadsutveckling varit den så kallade *kompakta staden*. En vision som nyligen har uppstått är således idén om en väg mot en smart lyhörd enkelhet snarare än en stel komplexitet. I en mindre och mer kompakt stad kan människor enklare ta sig till jobbet och skolan, genom att gå, cykla, eller använda kollektivtrafiken. Medborgarna sparar på så sätt pengar och föroreningar från bilarnas avgassystem minskar. Detta kan leda till bättre hälsa och till ett mer attraktivt område att leva i (Wong & Yuen 2011: 26).

I Danmark, Nederländerna och delvis Sverige, har diskussionen däremot fokuserat mer på möjligheten att fastställa ekologiska cykler av vatten och avlopp i separata kvarter eller vid helt skilda områden, samt på hur markanvändningen kan bidra till en lokal självförsörjning av jordbruksprodukter. Dessa länder har förespråkat idén om gröna städer som hållbar modell (Naess, 2001).

2.2. Grön reklam som mantra

Då ekonomiska och ekologiska kriser ofta hänger samman, försöker vissa policystrategier lösa problemen med ett och samma medel. Ett exempel är Malmö, där kris hanteringen under 90-talet intog formen av en så kallad *green fix* (Holgensen & Malm, 2014).

Bland svenska städer är Malmö den som mest har lidit av den ekonomiska krisen under 1990-talet. Tjugo år senare placerar sig Malmö bland de mest framgångsrika städerna när det gäller hållbar stadsutveckling. I analysen av Malmös och mer specifikt Västra hamnens ”gröna renovering”, föreslår Holgensen och Malm användningen av begreppet *green fix*. Begreppet beskrivs som en visuell känsla av vänlig miljöpolitik, utan att någon form av hållbarhet eller ekologisk politik i själva verket är inblandade. *Green fix* kan så klart även vara verklig, men oftast handlar det om så kallad *green washing* (Holgensen & Malm, 2014).

En *green fix* beskrivs som ett försök att övervinna en kapitalackumulationskris inom ett visst område. Logiken bakom den urbana *green fix* är att attrahera kapital till staden genom produktionen av en grön bild, då urbana myndigheter tenderar att ha ett intresse för sådan attraktion. Om en miljömässig make-over lanseras av icke ekonomiska skäl så räknas den inte som *green fix* (Holgensen & Malm, 2014). *Green fix* lyfter fram miljövänliga verksamheter som en grundläggande del av staden. Den ”gröna” funktionen är dock att attrahera ytterligare kapital. Stadens miljöanpassning förverkligas i fast kapital dvs. bostadsområden, kontorsbyggnader, nya infrastrukturer och transport system, som etiketteras som hållbara. Hela nya stadsdelar är därför utformade på ett sätt som ska ge dem ett rykte att de lever upp till högt ställda miljökrav (Holgensen & Malm, 2014).

Uppkomsten av *green fix* i Malmö är utan tvekan kopplad till bostadsutställningen Bo01 år 2001. Mellan år 1998 och 2003 blev den så kallade LIP-programmet dvs. lokalt investeringsprogram, utdelat till totalt 161 kommuner i Sverige. Stödet blev utdelat av regeringen och dess syfte var att accelerera Sveriges omvandling till ett ekologiskt hållbart

samhälle (Persson 2005:11). Utifrån detta blev cirka 67 så kallade Bo01- projekt påbörjade, bland dessa den i Västra Hamnen. Syftet med Bo01 var att skapa en modell för en stad, vars invånare inte skulle behöva vara medvetna om resursförbrukningen orsakad av deras livsstil. Den hållbara staden skulle bli minst lika attraktiv som ohållbara städer, och bara då skulle den bli ett uppenbart alternativ. Inga ansträngningar skulle behövas för att minska miljöpåverkan (Persson 2005:14). Målen var höga och en grundläggande idé var att resultaten skulle kunna vara applicerbara på en global nivå. Teknologin skulle bli exporterad och den svenska industrin skulle ta ledningen i den internationella konkurrensen (ibid.).

Enligt Holgersen och Malm är det svårt att avgöra hur pass Malmös ekonomiska vinst påverkas av dess gröna image. En aspekt som dock är kvantifierbar är antalet besökare som kommer till Malmö. Idag är Västra Hamnen ett nationellt exempel på hållbar stadsutveckling och en stadsdel med en blandning av boenden, service, arbete, utbildning och rekreation. Dessutom har området blivit en attraktion för studiebesök och turister. Varje år besöker cirka 5000 personer Västra Hamnen för att lära sig mer om hållbar stadsutveckling.

Med Bo01 projektet som materiell grund, blev således framgången med att markera staden som grön en ny och smart affärsstrategi, vilket i slutändan bidrog till Malmös krisåterhämtning (Holgersen & Malm, 2014).

Del 3: Metodologiska utgångspunkter

Uppsatsens grund är en analys av betydelseskapandet kring begreppet *hållbar stad* inom ramen för Hyllies miljömål. Denna kommer genomföras genom en diskursanalys av stadsdelens miljöprogram, informationsmaterial och miljömålskontrakt tillgängliga för offentligheten på Malmö stads webbsida. I följande avsnitt kommer det att presenteras en kort beskrivning av uppsatsens metod.

Begreppet *diskurs* används inom en rad olika discipliner där dess betydelse ofta är väldigt varierande. Jørgensen och Phillips menar dock att ordet *diskurs* oftast innehåller en idé att språket är strukturerat utifrån olika mönster som våra påståenden följer när vi agerar inom olika sociala domäner. Diskursanalys kan följaktligen definieras som en analysmetod som bör användas när man vill undersöka dessa mönster (Jørgensen & Philips 2000:7).

Problemet med att begripa vad en diskursanalys egentligen innebär ligger i faktumet att diskursanalysen inte är en enda inriktning, utan flera tvärvetenskapliga och multidisciplinära inriktningar som kan användas inom olika sociala sfärer, samt inom diverse typer av analyser. Med detta följer förekomsten av en rad varierande förklaringar av begreppet diskurs.

Jørgensen och Philips påstår dock att begreppet diskurs lättast kan förklaras som "*ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (eller ett utsnitt av världen)*" (ibid). Trots att diskursanalys kan användas inom flera olika områden, kan det vara missvisande att sätta in denna metod i vilken teoretisk ram som helst. Jørgensen och Philips menar att det är viktigt att inte använda diskursanalysen som analysmetod skild från den teoretiska grunden (Jørgensen & Philips 2000:10). I diskursanalysen är teori och metod således tätt sammankopplade, vilket innebär att man måste acceptera de grundläggande filosofiska antagandena, för att kunna ta i anspråk diskursanalysen som metod i empiriska undersökningar (ibid.).

De diskursanalytiska infallsvinklarna bygger på strukturalistisk och poststrukturalistisk språkfilosofi, som menar att vårt inträde till verkligheten alltid går genom språket (Jørgensen & Philips 2000:15). Med hjälp av språket frambringar vi representationer av verkligheten, som aldrig är bara en spegelbild av en redan existerande verklighet. Detta betyder inte enligt Jørgensen och Phillips att verkligheten inte finns. Den fysiska världen finns också, men den får bara mening genom diskurs (ibid). Språket är således inte bara en kanal genom vilken information och bakomliggande sinnestillstånd och beteenden förmedlas, eller fakta om världen kommuniceras. Språket är en "maskin" som konstituerar den sociala världen (Jørgensen & Philips 2000: 16).

3.1 En analys á la Fairclough

Den typen av diskursanalys som kommer användas i uppsatsen är en kritisk diskursanalys. Phillips och Jørgensen är av åsikten att beteckningen *kritisk diskursanalys* används på ett förvirrande sätt vilket ger en splittrad bild om vad den egentligen innebär (Jørgensen & Philips 2000: 66). Enligt de två teoretikerna går det dock att skilja ut fem gemensamma drag

hos de kritisk-diskursanalytiska angreppssätten som i viss utsträckning möjliggör deras identifiering i en särskild riktning. Dessa är:

1. Sociala och kulturella processer och strukturer har delvis en lingvistisk-diskursiv karaktär.
2. Diskurs är både konstituerande och konstituerad.
3. Språkbruk ska analyseras empiriskt i det sociala sammanhanget.
4. Diskurs fungerar ideologiskt.
5. Det är en kritisk forskning, dvs. att den eftersträvar en självständig analys som förmår särskilja grundläggande kontradiktioner och spänningar i de sociala relationer som texten berör.

En av de mest kända och kanske mest använda typerna av diskursanalys när det gäller kritisk diskursanalys är *Norman Faircloughs* analys. Något som är centralt i dennes analys är antagandet att diskurs är en viktig form av social praktik, som både reproducerar och ändrar kunskap, identiteter och sociala relationer, och som samtidigt bildas av andra sociala praktiker och strukturer. Detta innebär att en diskurs inom den kritiska diskursanalysen inte bara är konstituerande utan även konstituerad. Diskurs står således i en dialektisk relation till andra sociala dimensioner (Jørgensen & Philips 2000: 71). Fairclough menar att i analysen av en bestämd diskurs bör man fokusera på den kommunikativa händelsen och diskursordningen. Den kommunikativa händelsen innebär ett fall av språkbruk som i uppsatsens fall är Hyllies miljökontrakt. Diskursordningen är däremot summan av de diskurstyper som används inom en social institution eller en social domän. Varje fall av språkbruk är en kommunikativ händelse, som har tre dimensioner:

1. Den är en text.
2. Det är en diskursiv praktik, som innebär produktion och konsumtion av texter.
3. Det är en social praktik.

Faircloughs metodologiska ansats kan dock tillämpas på olika sätt (Medina 2014:75). Detta av anledningen att teoretikern själv använder sina begrepp på varierande vis. I detta avseende menar Jørgensen och Philips att modellen kan utvecklas under själva analysprocessen (Jørgensen & Philips 2000: 70).

I min analys kommer jag främst fokusera på texten som kommunikativ händelse dvs. som text och diskursiv praktik, och inte på den sista dimensionen dvs. den sociala praktiken. Detta av anledningen att Hyllies miljöprojekt är enbart i sin början. I stort sätt kommer jag utgå från en textgranskning dvs. en analys av den språkliga nivån och dess beskrivande karaktär.

Materialet kommer således analyseras utifrån några av Faircloughs analytiska verktyg dvs. fokus på vokabulär t.ex. ordval, och grammatik t.ex. *modalitet* vilket berör intonation och på vilket sätt saker sägs. När det gäller den diskursiva praktiken kommer fokus läggas på begreppet *interdiskursivitet* dvs. påverkan av nya och traditionella diskurser. I detta fall kommer jag att uppmärksamma det teoretiska ramverket, vilket bygger på diskurser vanliga inom kontexten hållbar stadsutveckling. Detta för att sedan se om det går att urskilja vissa kopplingar. Stort fokus kommer således ligga på *implikationer* dvs. underliggande betydelser som kommer fram trots att de inte är uttryckligen sagda.

Del 4. Diskurserna bakom den hållbara staden

Det teoretiska ramverket för denna uppsats har sin utgångspunkt i diskurserna som följer: hållbar utveckling, green washing och ny lokalism.

4.1. När utvecklingen sägs kunna vara hållbar

*“The public discussion concerning the environment has become primarily a discourse of sustainability.”*Torgenson (1995:10)

I inledningen av denna uppsats nämndes en stark koppling mellan dagens stadsutveckling och idén om en hållbar utveckling. Sedan 1987 genomsyrar det sistnämnda begreppet de flesta miljöfrågor, från en global nivå till ett lokalt plan. Syftet bakom hållbar utveckling sägs vara strävandet efter en kombination av miljöskydd, ekonomisk tillväxt, och social rättvisa. Vad hållbar utveckling egentligen innebär är dock fortfarande orsak till olika debatter, tillsammans med frågorna om den egentligen kan leda till någon sorts förändring. Begreppet refererar dock varken till något verkligt resultat, eller till en precis etablerande av strukturer och medel för att nå allmänna mål. Det handlar framför allt om en diskurs. (Dryzek 2013:147) Men vad innebär den egentligen?

Det kanske mest kända citatet och definitionen kommer från den norska politiken *Gro Harlem Brundtland* som hävdade att: *“Humanity has the ability to make development sustainable-to ensure that it meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs”* (World Commission on Environment and Development, 1987:8). Denna definition är dock inte alltid accepterad, då det existerar olika åsikter gällande vilka mänsklighetens behov egentligen är, vad som behövs upprätthållas, för hur länge, för vem, och i vilka avseenden. Dryzek (2013:148) är dock av åsikten att den breda mängden av definitioner kring diskursen inte enbart är ett analytiskt försök att åstadkomma en begreppsmässig precision. Det handlar även om olika aktörer som försöker specificera dess krav inom området. *“For if sustainable development is indeed a dominant discourse, astute actors recognize that its terms should be cast in terms favorable to them”* (ibid.).

Den hållbara utvecklingens räckvidd är idag global, och dess argument förstärks av dagens belastning på världens ekosystem. Men till skillnad mot andra miljödiskurser så är den inte fast på en global nivå. Hållbarhet är en fråga som även har betydelse på en regional och lokal nivå, där lösningar ska kunna gå att finna (Dryzek 2013:158). Diskursen hållbar utveckling är idag främst utvecklad på den lokala nivån. Känd är exempelvis sloganen *“Think globally act locally”*, – till vilken vi kommer återkomma senare i detta kapitel–.

Avslutningsvis är det betydelsefullt att även analysera kritiken gällande diskursen. Exempelvis dess förhållande till naturen. Dryzek som refererar till *Dobson* och *Sachs* menar att diskursen respekterar naturen bara till en viss punkt. Miljön blir nämligen behandlad som något som medför användbara tjänster för människor. Naturkapitalet måste således

respekteras och upprätthållas då det inte kan ersättas av mänskligt gjort kapital. Detta återspeglar ett väldigt ekonomiskt tänkande, då naturkapitalet är främst värderat för att den förser människor med "ekosystem tjänster" (Kareiva et al., 2011).

Ytterligare en kritik är den gentemot diskursens retorik, som i viss mån kan anses som väldigt naiv. Hållbar utveckling påstås kunna bidra till "allt" – min fetstil– dvs. ekonomisk utveckling, ekologisk hållbarhet, social rättvisa. Detta inte enbart för en kort tid utan för evigt. Inga smärtsamma förändringar sägs samtidigt vara nödvändiga. Denna tröst retoriken skiljer sig åt från andra miljödiskurser som menar att vi är "fördömda". Denna aspekt kan även kopplas till diskursens förespråkares tendens att enbart lyfta fram lokala framgångsrika historier av hållbarhet, istället för exempel på projekt som har bevisat sig vara ohållbara (Dryzek 2013:159).

Dryzek (2013:161) är slutningen av åsikten att hållbar utveckling inte bör analyseras som en väg följd av vissa länder, utan som en diskurs som kan inspirera diverse experiment gällande vad den kan bidra till. Istället för att påtvinga en allmän definition kopplad till specifika mål, skulle en decentraliserad syn på begreppet lägga tonvikten på lokala experiment.

4.2. Grönt och gott

"Green washing is disinformation disseminated by an organization so as to present an environmentally responsible public image." – Oxford engelska ordbok 10ende upplaga

Debatten kring företags miljöengagemang utbreder sig idag bland akademiker som ifrågasätter etiken bakom industriens marknadsföring, samt bland olika miljöorganisationer som menar att det oftast handlar om falsk reklam. Detta i syfte att skapa en "grön" bild i offentlighetens ögon (Rasmus & Montiel, 2005). Internationella organisationers och företags årsredovisningar, webbsidor, och broschyrer bygger av denna anledning på begrepp som hållbarhet och socialt ansvar. Denna kommunikationsdrivna strategi som har blivit definierad av forskare som Athanasiou och Beder som *greenwashing*, tillåter företag att manipulera och skapa en bild av miljömässig, social, och kulturell lyhördhet (Munshi & Kurian, 2005).

Greenwashing-fenomenet kan sägas ha sin början i 1990-talet när företag insåg att dess överlevnad och lönsamhet, krävde en image make-over. Från att vara opersonliga och omoraliska skulle de bli mer mänskliga och vänliga. Under de senaste åren har företags agendor således blivit mer gröna och socialt rättvisa, samtidigt som de har gjort begrepp som hållbar utveckling och miljörättvisa del av deras ordförråd. Stor del av litteraturen kring miljöfrågor menar att miljöförvaltning drivs främst från ekonomisk vinning. Munshi och Kurian menar exempelvis att det är nödvändigt att inse att trots deras gröna påståenden, är företag unika och kraftfulla institutioner vars främsta syfte är att tjäna pengar (Munshi & Kurian, 2005). *"The corporation lies, steals and kills without hesitation when it serves the interests of its shareholders to do so. It obeys the law only when the costs of crime exceed the*

profits. Corporate social responsibility is impossible except in so far as it is insincere”(Bakan, 2004).

Olika undersökningar visar att utan tydliga sanktioner är företags självreglering inte konsekvent. De flesta företagen förbinder sig dock till miljöpolitik när det finns ekonomiskt incitament att göra det. *International Survey of Corporate Sustainability Reporting* analyserade exempelvis hur 250 företag inom den så kallade *Global 500* samt 100 huvudföretag i 19 olika länder, hade använt sig av begreppet hållbarhet då de trodde att det skulle förbättra deras verksamhet (Rasmus & Montiel, 2005). Främst var dessa företag av åsikten att en sådan strategi skulle kunna bidra till:

1. Minskade kostnader samt en förbättring av företagets effektivitet.
2. Utvecklingen av innovativa produkter och tjänster.
3. Reduceringen av företagets skulder genom en integrerad riskhantering.

Ytterligare ett exempel på ett sådant ekonomiskt resonemang är företags val att miljövarumärka sina produkter i syfte att vinna konsumenter samt skapa marknadskonkurrens med andra företag. Idag är således ekonomisk fördel huvudorsaken till genomförandet av miljöpolitik.

4.3. ”Think globally, act locally”

Inom kontexten urban utveckling och dess påverkan på miljön, är hållbar utveckling inte den enda diskursen. Sedan början av 1990-talet har ytterligare en diskurs utvecklats inom miljödebatten dvs. den så kallade *nya lokalismen*. Denna diskurs som kan kopplas till den redan nämnda sloganen ”*think globally, act locally*” hävdar att lösningar för miljöproblemen ska startas och genomföras på en lokal nivå, t.ex. inom kommun kontexten. En grundläggande hypotes är således att lokala myndigheters agerande kan leda till utvecklingen av hållbara stadsområden, livsstilar, och arbetsliv (Marvin & Guy, 1997).

”Think globally, act locally” uppmanar människor att ta hänsyn till bevarandet av planeten samt att vidta åtgärder i deras egna samhällen och städer. Ett antagande som verkar genomsyra denna diskurs är således att individer spelar stor roll i strävandet efter en hållbar framtid. Enligt diverse undersökningar är engagemanget i miljöfrågor format av en rad individuella och sociala faktorer, och informationen gällande miljöproblemen är inte tillräcklig för att påverka individers beteende (Bulkeley & Newell 2010:71). Detta faktum visar på behovet av nya metoder för att involvera individer och bostadsområden i debatten om miljöpolicy. Jonathan Porritt påstår i detta avseende att enbart på en lokal nivå kan miljöjargongen översättas till ett språk begripligt för individer som inte är insatta i miljöfrågor sedan innan (Marvin & Guy, 1997).

Betydelsen av den lokala nivån anses ofta vara självklar i omvandlingen mot en ekologiskt hållbar framtid. Individer antas känna sig maktlösa i förhållandet till rumsligt och socialt

avlägsna miljöproblem samt att de relaterar till dessa enbart på ett abstrakt plan. I denna kontext är nyckeln till att förändra individers dagliga beteenden samt konsumtionsmönster, lokala initiativ och interkommunala processer. Denna vision är baserad på tre huvudantaganden:

1. Det är enklare att mäta det ekologiska fotavtrycket på lokal nivå, t.ex. i kommuner.
2. Miljöpolicy kan levereras genom lokalt agerande.
3. Den lokala nivån har en stark sociokulturell dimension. Individer är således sammankopplade av lika intressen, kultur och arbete, vilket kan göra det lättare att mobilisera dem mot att bidra till en mer hållbar framtid. Det lokala samhället kan således användas som orsaken till att mobilisera medborgare, och till att skapa nya nätverk och partnerskap som kan styra individer mot en mer hållbar livsstil (Marvin & Guy, 1997).

Under de senaste åren har denna diskurs varit ett konceptuellt huvudramverk genom vilket lokala miljöpolicyer har blivit analyserade samt utvecklade (Marvin & Guy 1997). Denna företeelse kan samtidigt relateras till faktumet att ekologismen idag påverkar lokalpolitiken genom att skapa nya diskurser kring hållbara städer, miljövård, rollen miljön har för den ekonomiska tillväxten, samt nya strategier gällande markanvändningen (ibid.). Den nya lokalismen verkar ha lagt stor vikt på förmågan att planera markanvändning och byggnadsdesign för utvecklingen av mer hållbara lokaliteter. Flera försök har gjorts inom utvecklingen av nya bostadsområden, design och ekologiska begrepp som skulle kunna reducera energi efterfrågan, mer specifikt genom introduktionen av exempelvis förnybara teknologier, mer energieffektiva och gröna byggnader och mer hållbara och ekologiska städer. Enligt Marvin och Guy finns det således inom diskursen en tendens att söka efter snabba, nästan deterministiska lösningar för att omvandla städer på ett vis som kan minska miljöpåverkan (Marvin & Guy, 1997). Den nya lokalismen reifierar ofta städer genom antagandet att en stor del av beteendemönster kan begränsas på lokal nivå, en aspekt som dock verkar ignorera vikten av den nationella staten och globaliseringen. ”*So, while it might be ‘good’ to think globally you can safely ignore the wider nation and global difficulties and contradictions by acting locally to promote sustainability*” (Marvin & Guy, 1997).

Avslutningsvis har miljö kvalitet blivit en nyckelfråga i marknadsföringen av städer, främst inom kontexten miljöpriser. Med stödet från privata verksamheter har miljön blivit en vara som kan användas för att skilja städer ut. Den nya lokalismen verkar ha intagit en väldigt materiell syn på staden, i ett försök att nå hållbarhet genom att tekniskt formge staden på nytt. Nya försök har gjorts för att utveckla mer vetenskapliga uppfattningar av staden genom försöket att kvantifiera miljöförändringar samt utvecklingen av mer rationella och beslutsfattande metoder. På detta sätt strävar den nya lokalismen efter att skapa både bra medborgare och en ideell stad genom användningen av lokalpolitik som huvudmedel för förändring (Marvin & Guy, 1997).

Del 5. Hyllie och den hållbara staden

Det analyserade materialet utgörs av tre olika dokument: en sorts broschyr innehållande informationsmaterial gällande Hyllies olika miljömål och projekt, det slutsignerade miljökontraktet bestående av Hyllies miljömål och undersökningsområden och till slut Hyllies miljöplanering som beskriver Hyllies miljömål mer specifikt.

Klimatkontraktet för Hyllie är ett avtal undertecknat av tre olika aktörer: Malmö stad, E. ON och VA SYD. I kontraktet stipuleras att Hyllie ska försörjas till 100 % av återvunnen och/eller förnybar energi senast år 2020 (ur Hyllie miljökontrakt, slutsignerat 2011). Energin ska vara lokalt producerad. Hyllies miljöprogram består av nio övergripande och tjugo specifika miljömål. Dessa har blivit utvecklade utifrån Malmös fyra övergripande mål tagna från de fyra som har fastslagits i Miljöprogram för Malmö stad 2009, och från de mål som har fastslagits i Klimatkontrakt för Hyllie (ur Miljöplanering Hyllie, 2015). I de olika texterna betonas att Hyllie ska vara ett område för demonstration och utveckling av ny teknik, samt klimatsmarta lösningar. Begrepp som miljöpilot eller test bed återkommer av denna anledning flera gånger inom det analyserade materialet. Bilden som förmedlas är således att Hyllie följer Malmö kommuns mönster mot en hållbar stadsutveckling. Stadsdelen ska dock finna nya strategier för att bygga den hållbara staden.

En hög modalitet kan sägas genomsyra stor del av texterna. Modalitet definieras av Fairclough som ett slags sanning där talaren – i detta fall aktörerna bakom miljökontraktet – instämmer fullständigt i sitt eget påstående (Jørgensen & Philips 2000: 88). Enligt Fairclough kan modaliteter även återspegla och främja aktörers auktoritet och maktutövande (ibid.) Ett exempel på en sådan modalitet kan ses i följande citat, där det modala verbet ”ska” har understrukits. *”Hyllie ska bli ett världsledande demonstrationsområde för klimatsmarta lösningar”* (ur Hyllies miljökontrakt-informationsmaterial). Ytterligare ett exempel finner vi i följande mening: *”Framtidens stadsmiljö finns i Malmö”* (ur Hyllies miljökontrakt, slutsignerat 2011). Den höga modaliteten kan dock kritiseras då beskrivningen av ett av huvudmålen i Hyllies miljökontrakt inleds av begreppet ”vision”. Begreppet är någorlunda spekulativt vilket gör det svårt att förutse vad som specifikt kommer att ske. Detta förhindrar inte aktörerna bakom dokumenten att använda sig av påståenden som exempelvis: *”Vi gör hållbarhet till verklighet”* (ur Hyllies miljökontrakt-informationsmaterial).

Aktörerna bakom texten framstår vid vissa tillfällen som ansvariga och delaktiga i miljösatningen, som till exempel i det tidigare citatet. I miljöbroshyren används pronomenet ”vi” flera gånger, vilket kan tyda på försöket att skapa en mer personlig text, och på så vis en kontakt med offentligheten. I de andra två dokumenten finns det en avsaknad av pronomen och då är stadsdelen själva subjektet. Dessa två dokument får följaktligen ett mer professionellt innehåll.

Hyllies miljödokument lyfter upp flera olika betydelsefulla förutsättningar för byggnationen av den hållbara staden. Stor betoning läggs exempelvis på energikonceptet, behovet av hållbara transportlösningar, samt viljan att få Hyllies invånare att komma i kontakt med

naturen genom att bygga små odlingslotter. Det är dock främst tre dimensioner som genomsyrar Hyllies miljökontrakt och miljöplanering:

- Vikten av tekniska innovationer för att nå en hållbar utveckling.
- Behovet att styra individen mot en mer ansvarstagande livsstil.
- Skapandet av ett miljöattraktivt Hyllie.

Analysen av dessa tre dimensioner lägger grund till att besvara uppsatsens frågeställning i slutdiskussionen.

5.1 Hur kan Hyllie bidra till en hållbar utveckling?

”I Hyllie ska det vara lätt att göra rätt” (ur Hyllies miljökontrakt, slutsignerat 2011).

”Framtidens energisystem – smarta energilösningar” (ur Hyllies miljökontrakt-informationsmaterial).

Hur diskursen hållbar utvecklingen påverkar kontexten för Hyllies olika miljödokument kan analyseras genom direkta citat och begrepp använda i dokumenten. Vid vissa tillfällen är det även möjligt att urskilja vissa idéer typiska för denna diskurs trots att själva begreppet ”hållbar utveckling” inte lyfts fram. Följande avsnitt kommer således att analysera hur diskursen hållbar utveckling tar plats i Hyllies olika miljödokument.

”I Malmö är miljön en viktig fråga och hållbar utveckling är en drivkraft som förenar många av de aktörer som verkar i staden” (ur Hylliekontrakt, slutsignerat 2011). Den bild som ger sig tillkänna är att hållbar utveckling är en grundläggande drivkraft för Malmös miljöengagemang, och anledningen till att olika aktörer inom staden har valt att samarbeta. Ett grundläggande kännetecken för diskursen hållbar utveckling är att dess innehåll kan förändras beroende på vilken aktör det handlar om samt att den kan anpassas till specifika prioriteter (Dryzek 2013:148). I detta fall ligger fokus på att uppmuntra aktörer att skapa ett hållbart Hyllie genom olika miljöinitiativ, vilket i slutändan ska bidra till Malmös framgång inom hållbar stadsutveckling. Dokumentet fortsätter: *”Urbaniseringstakten ökar globalt och Malmö växer som stad. Det innebär nya utmaningar men också möjligheter då det är i städerna som nyckeln till en hållbar utveckling finns”* (ur Hylliekontrakt, slutsignerat 2011). Detta citat är ytterligare ett exempel på hur hållbar utveckling anses vara en betydelsefull förutsättning enligt stadsdelens miljödokument. Värt att notera är hur de två olika citaten tillhandhåller olika betydelser trots att de förekommer i samma dokument. I det senare citatet, till skillnad från det förstnämnda, är hållbar utveckling inte längre drivkraften bakom stadelens miljöengagemang, utan slutmålet för den hållbara staden.

Stadsdelens olika miljömål kan sägas ha varierande karaktär, då vissa är mer övergripande och andra är mer specifika. Det allmänna målet, kan dock påstås vara att Hyllies miljöplanering ska visa vägen för ekologiska och miljöinriktade byggnader och boenden. En vision som framstår i detta avseende inom miljöprogrammet är att hållbarheten i Hyllie ska vara lätt. Denna idealbild ska enligt miljöplaneringen kunna förverkligas genom utvecklingen

och implementeringen av så kallade *smarta system*. ”I Hyllie skapas det förutsättningar för att göra val för en klimatsmart livsstil” (ur Hyllies miljökontrakt-informationsmaterial). Miljöplaneringen anger därför att vissa mål är beroende av tekniska innovationer främst när det kommer till anläggningars design. ”Byggnaderna i Hyllie ska byggas effektiva, energisnåla och med förutsättningar för att kunna utnyttja de möjligheter som de övergripande smarta systemen ger” (ur Hyllies miljökontrakt-informationsmaterial).

”Hyllie ligger i spetsen för utvecklingen av ett hållbart energisystem. Här integreras, såväl för el som för värme och kyla, de smarta nät och andra intelligenta energilösningar som kommer att känneteckna framtiden. Smarta nät möjliggör flexibilitet i konsumentledet och kan genom bättre kontroll och övervakning optimera utnyttjandet av förnybara energikällor.” Intressant är att notera hur skapandet av den hållbara staden genom teknologiska metoder är centralt. I begreppen smarta nät och intelligenta energilösningar, finner man antagandet att lösningen av miljöproblemen samt byggnationen av den hållbara staden kan uppnås genom smarta produkter och tjänster. I detta avseende är Dryzek av åsikten att diskursen hållbar utveckling är kopplad till själva idén om framsteg/utveckling, vilket är ett centralt begrepp i det moderna samhället. Detta begrepp innebär en ”tröst retorik”, att ”vi kan få allt”, om vi bara fortsätter utvecklas (Dryzek 20013:157).

Tillämpningen av vissa begrepp och verb i Hyllies miljödokument är också värda att nämnas i avseende att analysera hur diskursen hållbar utveckling sätter sin prägel på idén hållbar stad. I stadsdelens miljökontrakt finner vi exempelvis meningen: ”Naturtillgångar brukas hållbart” (ur Miljöplanering Hyllie, 2015). Ord som naturtillgångar och användningen av begreppet brukas kan kopplas till en väldigt antropocentrisk syn inom hållbar utveckling, det vill säga att naturtillgångar främst bör ses som naturkapital som ska förse människor med resurser (Kareiva et al., 2011).

I Hyllies miljöplanering finner vi ett kapitel med rubriken ”Ekosystemtjänster tas tillvara och utvecklas i Hyllie” (ur Miljöplanering Hyllie, 2015). Som det redan har nämnts i denna uppsats återspeglar begreppet ekosystemtjänster en väldigt ekonomisk dimension av diskursen hållbar utveckling. Enligt stadsdelens miljöprogram är det väsentligt att ta dessa i beaktande när det kommer till byggnationen av den hållbara staden. Av detta medföljer inom miljöprogrammet en beskrivning av begreppet och hur detta kommer uppmärksammas i stadsdelen. Ekosystemtjänster definieras som funktioner i ekosystem som är nyttiga för människan. Miljöprogrammet delar in ekosystemtjänsterna i försörjande tjänster, reglerande tjänster, kulturella tjänster, och stödjande tjänster. Att beakta dessa i byggnationen av den hållbara staden är enligt Hyllies miljöplanering betydelsefullt eftersom det ger staden möjligheter att samverka med naturen. Samverkan innebär att stadens belastning på naturen reduceras och att människan kan dra nytta av det naturen erbjuder, d.v.s. av ekosystemens tjänster (ur Miljöplanering Hyllie, 2015).

Denna vision bör kritiseras, då stor del av människans inverkan på miljön räknas idag som ekonomiska aktiviteter. Samtidigt verkar det även finnas inom miljöplaneringen, en

implikation att teknologisk utveckling kan expandera ”de ekologiska gränserna”, och möjliggöra försättningen av den ekonomiska utvecklingen.

5.2 Individen i Hyllie

Sloganen ”*I Hyllie ska det vara lätt att göra rätt*” som nämndes i föregående avsnitt, kan påstås ha sin grund i idén att det ska vara nåbart och enkelt att leva hållbart, utan att några bekymmer ska uppstå. En stor del av Hyllies miljöplanering och mål bygger således på antagandet att den hållbara stadsmiljön tillsammans med smarta och innovativa tekniska lösningar ska kunna uppnås samt styras framåt av en förändrad livsstil.

Inom de tre olika dokumenten finner vi olika exempel på denna individcentrerade dimension. I Hyllies miljö broschyr inleds exempelvis ett av de olika avsnitten med rubriken ”*Människan i centrum- ett nytt sätt att leva*”(ur Hyllies miljökontrakt-informationsmaterial). Hyllies miljöplanering innehåller ett särskilt kapitel som riktar sig till individen som aktör som måste ta individuellt ansvar för sin livsstil samt dennes roll inom den hållbara staden. Aktörerna bakom miljöplaneringen menar att i fall människor är välinformerade kan de påverka och förändra sin egen livsstil. Människors livsstil beskrivs således som avgörande för stadens hållbarhet. Samtidigt påstås det att Hyllie inte enbart kan vara en stad för hållbarhetsentusiaster, och att individer får möjligheten att kunna leva ett hållbart liv i Hyllie oavsett bakgrund. Hållbarheten beskrivs av den anledningen i termer av allmängiltighet. Teknologin och den fysiska miljön beskrivs som en dimension som kan underlätta en hållbar livsstil. Det ska som sagt vara lätt att göra rätt.

Värt att nämna är därför att även den individcentrerade dimensionen verkar ha sin grund i idén att tekniska lösningar kan bidra till förändringar riktade för en hållbar framtid. ”*Här testas lösningar som hjälper människor att hantera utmaningarna med lokal energiproduktion, el bil och styrning av uppvärmning av hemmet. Hemmets energianvändning kan till exempel styras med hjälp av en app*” (ur Hyllies miljökontrakt-informationsmaterial). Detta tekniska alternativ kan vara ett exempel på hur Hyllie försöker göra de miljövänliga utvägarna till de mest lättillgängliga, på ett vis som kan lyckas tilltala en bred publik och inte enbart locka miljöintresserade individer i området. ”*I Hyllie kommer VA SYD att arbeta för att anpassa systemen för återvinning och källsortering till människors vardag och använda beteendevetenskapliga teorier för att utveckla lösningar som gör det lätt att göra rätt*”(ur Hyllies miljökontrakt-informationsmaterial). Återigen är detta ett exempel på hur tekniska lösningar anses kunna underlätta människors beteende i miljövänlig inriktning.

Att påverka individen utgör ett specifikt fokusområde i Hyllies miljökontrakt och miljöplanering. Kontraktet understryker exempelvis behovet av konsumtionsstyrda beteenden, då avfallshantering och transporter exempelvis anses som områden där beteende påverkar resultatet av en hållbar lösning. Antagandet att individer måste bli uppmuntrade till att ändra sitt beteende till ett mer miljövänligt är starkt i kontexten den nya lokalismen. Diskursen hävdar behovet av en känsla av lokal gemenskap inom kontexten av urbana miljöförhållanden

(Marvin & Guy, 1997). ”Människor ska bli aktiva i sin energianvändning” (ur Hylliekontrakt, slutsignerat 2011).

Miljöplaneringen föreslår på sätt och vis, behovet av individkontroller vilket tros komma leda till en större medvetenhet gällande människors material- och energiförbrukning, samt mängden avfall och nivån av föroreningar. För att denna övergång ska bli aktuell krävs det information, praktiskt stöd och en djup attitydförändring, då individer kommer behöva acceptera minskningen av vissa materiella resurser i framtiden, samt en begränsning av sin rörlighet (Marvin & Guy, 1997). Medborgare förväntas således ändra sina vardagliga vanor samt bli ansvarstagande konsumenter. Den obligatoriska utsortering av matavfall som föreslås bland de olika lösningarna är ett exempel på strävandet mot en hållbar livsstil genom social kontroll. Medborgare är således tvungna att följa en viss livsstil.

Trots att Hyllies miljöplanering nämner faktumet att en hållbar stad består av mer än teknologi och fysisk miljö, och att människor i Hyllie bör vara medvetna om hur deras livsstil och val påverkar miljön, verkar det finnas lite förståelse gällande faktumet att individer är fasta i särskilda typer av konsumtion och produktionsmönster som överskrider lokala gränser och lokala institutioner (Marvin & Guy, 1997).

5.3 Ett miljö-varumärkt Hyllie?

”Malmö ska vara världs bäst på hållbar stadsutveckling. Visionen är att Hyllie ska visa vägen för Malmös framtida utveckling som hållbar stad och ligga i frontlinjen när det gäller innovationskraft och förmåga att knyta samman försörjning med användning och beteende” (ur Hylliemiljökontrat, slutsignerat 2011).

Hyllies försök att miljövarumärka sig själv börjar redan på första sidan i stadsdelens miljökontrakt: *”Hyllie ska utvecklas till Öresundsregionens klimatsmartaste stadsdel och bli en global förebild för hållbar stadsutveckling”* (ur Hylliemiljökontrat, slutsignerat 2011). Meddelandet i denna mening är att Hyllie ska vägleda globalt mot byggnationen av den hållbara staden. Användningen av begreppet global förebild kan dock kritiseras utifrån olika kriterier; att förutse att Hyllie verkligen kommer bli en modell utanför de nationella gränserna är omöjligt då projektet enbart är i början av sin process. Samtidigt är antagandet att Hyllie kan bli en global modell orsaken till att stadsdelen hamnar i en sorts konkurrensmarknad med andra städer eller stadsdelar, som också strävar efter hållbara lösningar.

En aspekt som dock är värd att notera är hur Hyllie ges positionen av en ekonomisk arena där Malmö kommun har möjligheten att attrahera olika aktörer och företag. *”Hyllie lockar aktörer som har en hög miljöprofil. Idag väljer företag att skaffa sig en stark miljöprofil för att vara attraktiva på marknaden”* (ur Miljöplanering Hyllie, 2015). Hyllie kan således beskrivas som Malmö nya möjlighet att bli framgångsrikt inom hanteringen av miljöproblemen och hållbar stadsutveckling. Mer specifikt menar aktörerna bakom Hyllies miljöprogram att: *”Hantering av klimatförändringarna är avgörande för Malmös attraktionskraft och kvaliter som stad”* (ur Miljöplanering Hyllie, 2015). Den bild som ger sig tillkänna i användningen av begreppet

attraktionskraft är tydlig. Hållbarhetsfrågor är i Malmö kommuns mest en fråga om ett konkurrenskraftigt näringsliv där olika aktörer kan få möjlighet att skapa ett gynnsamt företagsklimat. *”Syftet med Hyllies miljöprogram är att tydliggöra Malmös stads miljöambitioner för Hyllie så att de kan sammanföras med de privata aktörernas miljöambitioner i en dialog process”* (ur Miljöplanering Hyllie, 2015).

Intressant är faktumet att Malmös försök att göra sig attraktivt inte döljs i dokumenten, utan utgör specifika mål i Malmös och Hyllies miljöplanering. Detta kan kopplas till begreppet *eco-branding* dvs. en trend, följd av städer, att sälja en miljövänlig av sig själva bild trots att själva miljöengagemangen inte stämmer överens med ekologiska hållbara resultat (Andeberg & Clark 2013:596). Stor vikt läggs även vid att locka företag samt att ge dem möjligheter att varumärka sig som miljövänliga. Att etablera sig i en hållbar stad anses inom Hyllies miljöplanering som en smart företagstrategi. *”Att etablera sig i en stadsdel som har gott klimatnominé och att genomföra klimatsmarta projekt i området är ett bra sätt att etablera sig som en klimatsmart aktör”* (ur Miljöplanering för Hyllie, 2015). Valet av begrepp som klimatnominé och verb som etablera sig tyder på att även green washing är del av diskursordningen.

Del 6. Diskussion och slutsatser

I inledningen av denna uppsats nämndes hur *hållbar stad* är ett svårhanterat begrepp av den orsaken att det potentiellt kan bestå av många olika betydelser. I föregående kapitel analyserade jag tre centrala dimensioner när det kommer till Hyllies miljödokument: vikten av tekniska innovationer för att nå en hållbar utveckling, behovet att styra individen mot en mer ansvarstagande livsstil och skapandet av ett miljöattraktivt Hyllie. Utifrån dessa kommer jag nu att slutanalysera och diskutera vilken betydelse den hållbara staden ges i Hyllies miljökontrakt och miljöplanering.

De tre dimensionerna kan således påstås återspegla tre olika betydelsebildningar kring den hållbara staden.

1. I avsnitten ”Hur kan Hyllie bidra till en hållbar utveckling?” analyserades hur den hållbara staden intar rollen som en experimentell arena där nya tekniska lösningar påstås kunna utvecklas och kan vara berättigade så länge slutmålet sägs vara en hållbar utveckling/långsiktig hållbarhet. Teknisk utveckling ges prioritet och stort fokus läggs på innovativa lösningar. Smarta nät och Smarta hem är bra exempel på hur Hyllie är en experiment arena för utveckling av ny teknik och nya så kallade klimatsmarta lösningar i samarbete mellan privata aktörer och Malmö stad (ur Hyllie miljökontrakt, slutsignerat 2011).
2. I avsnitten ”Individen i Hyllie” utgör den hållbara staden en kontroll arena där individer kan bli styrda mot en hållbar livsstil. Stor vikt påstås ligga vid *”förmåga att knyta samman försörjning med användning och beteende”* (ur Hyllie miljökontrakt, slutsignerat 2011). I planeringen av Hyllie som hållbar stad beskrivs inbyggda tekniska lösningar som ett alternativ för att styra människor till miljömedvetenhet. Ett exempel på en sådan teknisk metod är telefonapplikationen som tillåter invånare att ha kontroll över samt styra sin energiförbrukning.
3. I avsnitten ”En miljö-varumärkt Hyllie?” analyserades hur attraktionsförmågan är grundläggande för stadsdelen Hyllie. Visionen av den hållbara staden Hyllie handlar till stor del om att sälja en miljövänlig bild. Analysen av specifika meningar och påståenden visar en stor maktutövning bakom den hållbara staden. Trots att det aldrig uttryckligen nämns, går det att urskilja ett underliggande mål i det analyserade materialet dvs. att Hyllie för Malmö är ett medel för att uppnå sitt viktigaste miljömål dvs. bli Sveriges klimat smartaste stad.

De tre olika betydelserna kan kritiserars utifrån olika aspekter. Att så pass stort fokus läggs på utvecklingen av nya lösningar verkar lägga ett viktigt faktum åt sidan som kännetecknar dagens samhälle, närmare bestämt att stor del av miljöproblemen har blivit orsakade av denna moderna utvecklingsfetischism. Samtidigt ger det även intrycket att ”ändamålet helgar

medlen". I Hyllies miljödokument uppmärksammas som sagt betydelsen av medborgarnas deltagande i konstruktionen av den hållbara staden. Intressant är däremot faktumet att det inte tas upp på vilket sätt Hyllies invånares åsikter ska kunna inverka på planeringsprocessen. Det utfärdas enbart bestämmelser om en styrning av individen, men inte hur individen själv kan ha inflytande i byggnationen av en "riktig" hållbar stad. Den sista analyserade betydelsen ger intrycket av att en stark maktutövning gömmer sig bakom den hållbara staden, vars slut syfte är att sälja en miljövänlig bild för att attrahera enskilda individer samt olika verksamheter. Men främst är målet att göra Malmö ännu mer framgångsrikt inom hållbar stadsutveckling.

Avslutningsvis kan en stor osäkerhet och flera motsägelser påstås genomsyra planeringen, vilket har tagits upp i analysen med olika exempel. Faktumet att projektet av det hållbara Hyllie enbart är i början av sin process gör det omöjligt för oss att komma med slutsatser gällande den så kallade sociala praktiken, det vill säga vad som har skett i verkligheten. Ett förslag för vidare forskning kan således nämnas: göra en analys i framtiden kring vad dessa tre betydelser har inneburit för stadsdelen Hyllie.

6.1 Källförteckning

- Bakan, J. (2004). *The corporation: The pathological pursuit of profit and power*. London: Constable.
- Bulkeley, Harriet & Newell, Peter (2010). *Governing climate change*. New York: Routledge.
- Debashish Munshi & Priya Kurian (2005). *Imperializing spin cycles: A postcolonial look at public relations, greenwashing, and the separation of publics*. *Public Relations Review* 31 (2005) 513–520.
- Dryzek, John S. (2013). *The politics of the Earth: environmental discourses*. 3. ed. Oxford: Oxford University Press.
- Forskningsöversikt för hållbar stadsutveckling (2011), Stockholm.
- Holgersen, S. and A. Malm, "Green fix" as crisis management. Or: In which world is Malmö the world's greenest city? *Submitted to peer-reviewed journal*.
- Kareiva, Peter, Tallis, Heather, Ricketts, Taylor H. Daily Gretchen C, and Polary, Stehepn (2001), *Natural Capital: Theory and Practice of Mapping Ecosystem Services* Oxford : Oxford University Press.
- <http://malmo.se/Stadsplanering--trafik/Stadsplanering--visioner/Utbyggnadsomraden/Hyllie/Nyheter/Hyllie-blir-global-forebild.html>

- Marvin, Simon & Guy, Simon (1997) '*Creating myths rather than sustainability: The transition fallacies of the new localism*', *Local Environment*, 2:3, 311 – 318.
<http://dx.doi.org/10.1080/13549839708725536>
- Medina, Eduardo (2013). *Från "tyst vår" till "hållbar utveckling": en kritisk diskursanalys av miljöfrågans utveckling 1962-1987*. Diss. Uppsala: Uppsala universitet, 2013.
- Naess, Peter (2000) *Urban Planning and Sustainable Development*. *European Planning Studies*, Vol. 9, Nu. 4, 2001.
- Persson, Bengt (red.) (2005). *Sustainable city of tomorrow: Bo01 - experiences of a Swedish housing exposition*. Stockholm: Formas.
- Ramus Catherine.A & Montiel Ivan (2005). *When Are Corporate Environmental Policies a Form of Greenwashing?* *Business Society* 2005; 44; 377.
<http://bas.sagepub.com/cgi/content/abstract/44/4/377>
- Vojnovic Igor (2013). *Urban Sustainability: A Global Perspective*. Michigan State University Press. Använd artikel: Green Sustainable Øresund Region. *Eco-branding Copenhagen and Malmö*. Stefan Anderberg & Eric Clark.
- Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- World Commission on Environment and Development (1987).
- Torgenson, Douglas (1995), 'The Uncertain Quest for Sustainability: Public Discourse and the Politics of Environmentalism', s.3-20 från Frank Fisher och Michael Black, *Greening Environmental Policy: The Politics of a Sustainable Future*. Liverpool: Paul Chapman.
- UR Samtiden - Miljö och framtidstro [Elektronisk resurs]: Hållbar stadsutveckling (2012).
- Wong, Tai-Chee. & Yuen, Belinda. (2011). *Eco-city Planning [Elektronisk resurs]: Policies, Practice and Design*. Dordrecht: Springer Science+Business Media B.V.
- World Population Prospects (2015), *Key Findings and Advance Tables*.

Hyllies miljödokument:

- **Miljöprogram Hyllie:** Mål och åtgärder för förverkligandet av Öresundsregionens klimatsmartaste stadsdel (Version 1, 2015).
- Klimatkontrakt för Hyllie, undertecknat den 17 februari 2011.
- *Klimatsmarta Hyllie – vi testar framtidens lösningar.* Hyllie kontrakt, informationsmaterial.